C U L T U R A

MAANDBLAD VAN HET CULTUREEL CENTRUM ARUBA

JAARGANG 3 SEPTEMBER 1956 No. 6

"REMBRANDT, VORST DER SCHILDERS"

ROMAN VAN DAVID DE JONG

In het kader van het Rembrandt-jaar, waarin wij het feit herdenken dat de grootste Nederlandse schilder van alle eeuwen 350 jaar geleden werd geboren, is van de hand van David de Jong een roman verschenen over Rembrandts leven, zijn werk en zijn tijd. Het is een royaal, oprecht feestelijk werk, waarmee de naam van David de Jong als historisch romancier definitief is gevestigd. Het is met 44 reproducties verlucht, bijzonder fraai uitgegeven door Contact te Amsterdam. Onze waardering heeft twee facetten. Allereerst is het boek te appreciëren als roman in engere zin, dat wil dus zeggen: als verbeeldingswerk, waarin David de Jong Rembrandts kunstenaarsweg „schildert" met alle geijkte middelen der epiek. Maar tegelijkertijd is het boek met vrucht te lezen als karakterstudie en tijdsbeeld, waarin de historische werkelijkheid weliswaar geromantiseerd, maar toch zo waarheidsgetrouw maar mogelijk is, benaderd wordt.

Zelden ziet men deze combinatie van pure roman en „Vie romancée" zo'n geslaagde vorm aannemen als in deze prestatie van David de Jong. Ik meen, dat een boek als het onderhavige allesbehalve overbodig is in onze litteratuur over Rembrandt. Wij zijn diverse goede Rembrandt-biografieën rijk en een hele bibliotheek vol detailstudies en kunsthistorische visies. En daarnaast is daar de nog altijd imponerende roman, welke Theun de Vries een twintig jaar geleden over Rembrandt schreef. Onwillekeurig gaat men het boek van David de Jong met de roman van Theun de Vries vergelijken. En dan wordt duidelijk wat wij hierboven opmerkten over de twee facetten van onze waardering voor Rembrandt vorst der schilders.

Theun de Vries, toenmaals nog jong en overmoedig, deed in zijn roman een gooi naar Rembrandts genie. Het ging hem, die toen minstens zo veel lyrisch als episch bloed in zijn aderen had, voornamelijk om evocatie van Rembrandts diepste aandriften als schilder. Zijn roman is historisch onvolledig, maar als artistieke interpretatie een tamelijk gedurfde onderneming.

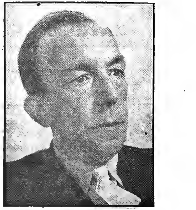
Redactie: J. J. STAM
Druk: GENERAL PRINTING

David de Jongs inzet is een heel andere. Hij heeft wèl naar volledigheid gestreefd. Deze volledigheid dreigt onophoudelijk een overbelasting van de lezer te worden, maar zover komt het telkens nèt niet, omdat de auteur voor de opbouw van zijn verbaal een bizonder originele methode heeft gevonden.

Hij laat Rembrandts levensgeschiedenis namelijk zien door de ogen van een tijdgenoot, een zekere dokter Paravicino, die vaak model heeft gestaan voor de schilder, en die vooral in Rembrandts laatste levensjaren, toen de kunstenaar door vrijwel iedereen miskend werd, de huiver van het genie zou hebben ondergaan.

Dokter Paravicino is een creatie van David de Jong, waarmee de schrijver zichzelf in staat stelde de achtergrond van Rembrandts leven „objectiverend" gestalte te geven. Die achtergrond heet in algemene termen de gouden eeuw. Rembrandts verhouding tot die achtergrond is goeddeels in de onderwerpen van zijn doeken, etsen en tekeningen weerspiegeld. Tevens ligt in die onderwerpen weerspiegeld waarom Rembrandt als opdrachtschilder in de ogen van zijn medeburger onacceptabel was en hoe hij onbegrepen en eenzaam in de wereld van zijn tijd moest blijven staan.

David de Jong brengt deze geheimzinnige relatie van onaanvaardbaarheid enerzijds en onbegrepenheid anderzijds scherpzinnig tot uitdrukking in de kijk welke Paravicino als toegewijd buitenstaander op Rembrandt heeft. Paravicino voelt zich precies zo'n onaanvaarde en onbegrepen figuur in eigen kring. Als joods balling kwam hij uit Portugal, met duizenden andere Marrano's die in de vrije koopmansstad Amsterdam de kans kregen hun bestaan voort te zetten. Ook veel joden uit Duitsland en Polen vestigden zich in die tijd in Amsterdam. Waar zij woonden verleenden zij aan het stadsbeeld iets van die oudtestamentische sfeer welke in Rembrandts werk bijna overdadig uitdrukking vindt. Paravicino "verklaart" in dit boek hoe Rembrandt zo in die sfeer thuis kon zijn en hoe zijn beroemde „clair-obscuur" daarmee samenhangt. Deze joodse dokter begrijpt iets meer dan de meeste tijdgenoten van Rem-

D. de Jong

brandts kunstuittingen, omdat hij er zijn eigen situatie in herkent.

Ook Paravieino is eenzaam. Hij blijft Jood tussen de Christenen, maar voor de Joden zelf is hij een afvallige, omdat hij er verlichte ideeën omtrent godsdienst, wijsbegeerte en sociale politiek op na houdt. Hij is een geboren scepticus. Met gloed vertelt hij over de gemoedsweelde welke de echte joodse vroomheid kenmerkt. Maar telkens laat hij zijn liefde voor de Wet onderstromen door gevoelens van twijfel aan de zin van al het bestaande. Die gevoelens temperen ook zijn bewondering voor wat Rembrandt buiten elk menselijk opzicht om nastreeft. De manier waarop David de Jong deze twijfelzucht door zijn roman laat heenschemeren is doeltreffend om ons zijdelings iets te laten medeleven van de onzekerheden waaraan ook Rembrandt in zijn stille ogenblikken ten prooi moet zijn geweest. Geen genie stuwt gestaag naar steeds hoger hoogten toe; geen mystieus of hij is doortrokken van de rijna-zinloosheid van hetgeen hij zichzelf en de genade afdwingt.

Men krijgt dit in „Rembrandt, vorst der schilders" voorbeeldig te aanschouwen, dank zij de gemoedsdialoog welke David de Jong tussen de meester en zijn model laat voeren. Paravieino placht als Christusmodel voor Rembrandt te poseren. Tijdens die zittingen, de meester aandachtig aan het werk zijnde en de joodse dokter stil voor zich uitkijkende, vertolkten zij zonder woorden elkaars diepste ervaren omtrent het leven. Daarnaast of daartussendoor vertelden ze elkaar natuurlijk ook over de gewone dingen van het leven, - daarzonder is een leesbaar verhaal immers nauwelijks denkbaar! David de Jong heeft dat uitstekend begrepen. Hij wisselt huiselijkheid met diepzinnigheid keurig af. Zijn boek is de vrucht van consciëntieuze bezinning op alles wat naar de mens gesproken met de kunstenaar samenhangt. Het resultaat is een mensbeeld en een tijdbeeld, waarvan men ook na afloop van het Rembrandtjaar gaarne zal kennisnemen.

Nico Verhoeven.

Radio en Televisie I

Radiohoorspel en televisietoneel.

Vanzelf sprekend houdt men zich op het ogenblik in radiokringen ook in Nederland, bezig met de vraag in hoeverre televisie de radio zal gaan verdringen. In den beginne langzaam, maar thans in een steeds sneller tempo, neemt de verkoop van televisietoestellen in Nederland toe. Ondanks het feit, dat de ontvangst van de nationale televisie in sommige streken van het land nog te wensen overlaat en ondanks het feit, dat de ontvangst van niet Nederlandse stations nog lang niet overal mogelijk is, mag toch worden aangenomen, dat de televisie als „massa-medium" zijn plaats veroveren zal. De mensen zullen dus, in toenemende mate, in de avonduren gekluisterd aan hun televisietoestel zitten en gedurende de televisieuitzendingen niet meer kunnen luisteren naar wat de radio te bieden heeft. Neemt het aantal televisiekijkers, tegenover het aantal radioluisteraars dermate toe, dat de eersten, ten aanzien van de laatsten, in de meerderheid gaan verkeren, dan zal men uiteraard minder geld en moeite gaan besteden aan de radio-uitzendingen als zodanig. Het gevaar dreigt, zo meent men wel eens in sommige kringen, dat dan het ogenblik nadert waarop men de „radio" wel kan afschaffen. Dat de radio als massa-medium zijn betekenis heeft verloren.

Niemand kan in de toekomst kijken. Verwoede aanhangers van de radio of zij, die bij het radiobedrijf betrokken zijn, die menen, dat het met de televisie wel niet zo'n vaart zal lopen, spreken uiteraard tegen beter weten in. In verschillende Europese landen, waar men, evenals in een belangrijk deel van Amerika, beschikt over de technische faciliteiten, die het mogelijk maken televisie inderdaad tot een massa-medium te maken, dreigt zonder twijfel het gevaar, dat radio aan de televisie veel terrein zal moeten afstaan. En toch neemt men aan,

dat de radio niet verdrongen zal worden, omdat de radio een eigen functie heeft, die niet terzijde gesteld kan worden door de televisie. Zo weet men, ook uit de Nederlandse praktijk, dat de televisie niet, zoals de radio wel, in staat zal zijn muziek te reproduceren. Wie naar de radio luistert zal kunnen genieten van een goed concert. Maar wie een dergelijk concert volgt via de televisie en voortdurend geconfronteerd wordt met opnamen van orkest of concerterenden, wordt daartoe alleen maar geirriteerd en zal de gewone geluidsradio een zegen vinden. Men waagt zich dan ook niet in de televisie aan dergelijke experimenten. Men heeft allang ontdekt, dat het toneel, dat de dramatisering van gebeurtenissen of zuiver fictie, zich nog het beste voor de televisie leent. Voorts meent men, dat het reproduceren van actuele gebeurtenissen bijzonder geschikt is voor het televisievenster. De mensen zouden dan als het ware die gebeurtenissen van nabij kunnen gadeslaan. Zelfs, zo beweren de enthousiaste televisie-aanhangers, van dichter bij, dan de man et de vrouw, die ter plaatse aanwezig is. Men kan de mensen als het ware op de handen kijken.

Schrijvers, die in Amerika en andere landen langzamerhand teksten voor televisie-stukken g a a n schrijven, maken bij voorkeur gebruik van deze mogelijkheid.

Bovendien bevindt het televisie-apparaat zich in de huiskamer. De kijkers zitten er vrij dicht op. De sfeer voor intiem spel is daardoor bijzonder gunstig, terwijl bovendien de beperkte afmeting van het beeldscherm meewerkt.

Nadat de radio, via het z.g. luisterspel, de stemmogelijkheden van de acteur heeft geactiveerd, schijnt thans de televisie hieraan iets nieuws toe te voegen. De verfijning van het gebaar, zou men kunnen zeggen.

In het algemeen overheerst de mening nog, dat toneel en televisie dicht bij elkaar staan. Uit veel wordt duidelijk, dat dit toch in minder mate het geval is, dan oorspronkelijk wel vermoed werd. Toneelspelers, die voor de radio als acteurs in luisterspelen optreden, blijken doorgaans te beschikken over kwaliteiten, die hem voor het toneel in de zaal bijzonder geschikt maken, terwijl deze kwaliteiten voor de radio bijzonder weinig geschikt zijn. Oboler, een van de meest bekende radio-schrijvers in Amerika, noemde eens, dat de eisen, die aan de radioacteur gesteld worden, verder gaan dan de eisen, die men redelijkerwijze aan toneelspelers mag stellen.

In werkelijkheid echter moeten de acteurs, die voor de radio optreden over andere gaven en mogelijkheden beschikken dan de toneelspeler, die behalve over zijn stem, tevens beschikt over het gevaar, dat zijn radio-collega ten enemale mist.

Het is geen wonder, dat in vele landen echte radioacteurs ontstonden en dat men speciale groepen van acteurs ging vormen ,die voor de radio regelmatig optreden. Het is eveneens te verwachten , dat dit verschijnsel zich ook zal gaan voordoen bij de televisie. In feite is men in Nederland reeds begonnen met de vorming van een vaste televisie-kern. Deze kern zal in de loop der jaren uiteraard grondig gewijzigd worden. Immers het zal blijken, dat sommige acteurs, thans nog werkzaam bij het toneel, meer geschikt zijn voor televisie, terwijl andere bij de televisie reeds werkzame acteurs, beter terecht kunnen op de planken of bij het onzichtbaar toneel van de radio.

Het is alles nog een kwestie van zoeken en tasten.... niet alleen op het gebied van het spel voor de televisie zelf maar tevens op het gebied van de voor dit spel geschreven tekst.

Toneelrepertoire en televisie.

Aangenomen mag worden, nu reeds, dat radio en televisie, als massamedia naast elkaar zullen blijven staan. Evenmin als de radio door de televisie verdrongen zal .worden, evenmin zullen de bioscooptheaters hun deuren moeten gaan sluiten, zelfs al wordt het televisietoneel, overal ter wereld, even populair als thans radiotoestel nog is. Meer en meer echter zal blijken, dat deze drie grote massamedia film, televisie, en radio-ieder een aparte taak hebben. Het verkennen van de grenzen van eigen mogelijkheden en van eigen taak is thans alom aan de gang. Daarbij is duidelijk gebleken, dat de drie media als nieuwsbronnen van onmiskenbare waarde zijn. De berichtgeving van de radio heeft echter reeds sedert lang de snelheid, waarmede bijvoorbeeld de kranten kunnen werken, met stukken geslagen. Desondanks heeft zich over de gehele wereld de pers, geheel onafhankelijk van de radio weten te handhaven en niemand kwam er toe de krant af te schaffen, omdat de nieuwsberichten, ontvangen via het radiotoneel, men eerder binnenkwamen dan de berichten, die gedrukt, verspreid worden. De snelle berichtgeving, die door middel van radio mogelijk is, is een van de zeer grote voordelen, waarover de geluidsomroep beschikt. In Amerika heeft

men reeds sedert geruime tijd uitvoering gegeven aan plannen om dit voordeel uit te buiten. In de Verenigde Staten, waar de radio voor een deel afhankelijk is van adverteerders, vreesde men wel eens dat de geluidsomroep, tegenover de televisie een hopeloze strijd voerde.

Alom begon het t.v. toestel het radiotoestel te verdringen, meende men. Totdat men begon te merken, dat het radiotoestel niet geheel uit de huiskamer werd verdrongen, maar naast, of ergens in de buurt van, het beeldscherm bleef, staan. Daarnaast stelde men vast, dat de man die achter het stuur van zijn auto zonder daarbij al te grote risico's te lopen, gemakkelijk naar de radio kan luisteren, vooral in een land als Amerika, van grote betekenis is. En tenslotte ontdekte men, dat radio, minder log dan t.v. gemakkelijker te hanteren dus, het nieuws nog altijd stukken sneller in de huiskamer kon verspreiden dan pers, film of t.v. Een programma als „Monitor" ontstond. Het is een urenlang programma, dat ieder ogenblik het laatste nieuws en het allerlatste commentaar op het jongste nieuws de lucht inzendt en dat de luisteraar in staat stelt van uur tot uur allerlei belangrijke en minder belangrijke wereldevenementen mee te maken. Dit zou dan het hoofd moeten bieden aan de steeds toenemende populariteit van de t.v.

De grote en vooral in Amerika zo kostbare „radio show" leek aan betekenis te verliezen. Want de „show", het woord zegt het reeds, leent zich nu een maal beter voor t.v. of bioscoop dan voor de radio. In hoe sterke mate in Engeland en Amerika dan ook een geheel eigen „radio show" was ontstaan, die met, aan het medium eigen middelen werkte, het feit, dat de komieken, „girls" en wat dies meer zij, thans ook zichtbaar gemaakt kunnen worden, heeft zonder twijfel grote betekenis.

Ook in Nederland, waar, in vergelijking tot Amerika, de t.v. nog steeds in de kinderschoenen staat, neemt het besef toe, dat televisie zich leent voor de grote show. Neemt het aantal toestellen in de huiskamers toe, dan is de kans niet uitgesloten, dat de verenigingen in Nederland, die zowel bij radio als bij televisie belangen hebben, steeds grotere sommen zullen gaan besteden aan de t.v. show, ten koste van de radioshow.

Het gevolg hiervan zal zijn, dat de musicus voor de radio beter aan zijn trekken zal komen dan de acteur. Voor componisten en uitvoerende kunstenaars dus een grote toekomst. Voor acteurs en schrijvers eveneens, zij het in sterker mate voor t.v. dan voor de radio. Een nieuw type acteur zal zich noodwendig moeten gaan ontwikkelen. Een t.v. acteur, die over andere kwaliteiten moet beschikken dan de acteur, die uitsluitend in de zaal optreedt en zeker ook over andere kwaliteiten dan de acteur, die hoofdzakelijk voor de microfoon van de geluidsradio werkt.

Of een land, als Nederland over voldoende acteurs en schrijvers beschikt om voortdurend originele programma's voor radio en t.v. in de aether te brengen valt te betwijfelen. De radio heeft tot nog toe steeds een beroep moeten doen op reeds onder wordende acteurs. Het aantal jongeren, dat blijvend voor het radiotoneel, het hoorspel werkt, is betrekkelijk gering.

Ondanks de niet ongunstige salarisregelingen, die bij de Nederlandse radio gelden, schijnt men zich meer tot het toneel in de zaal aangetrokken te voelen dan tot het toneel voor de microfoon. Met toneel- en radioschrijvers is Nederland niet rijk gezegend. Er wordt in Nederland over het radiotoneel en het toneel in het algemeen zeer veel geschreven. Er wordt echter vóór het toneel zeer weinig, voor het radiotoneel waarschijnlijk iets meer geschreven. Het aantal auteurs is zeer beperkt.

Als gevolg van deze omstandigheid zal men in Nederland, ook voor de t.v., gewoonlijk grijpen naar bestaande tooneelteksten, die enigermate moeten worden aangepast aan de eisen, die de t.v. stelt. Reeds is dit in Nederland in volle gang. Vermoedelijk zal dit verschijnsel, zoals dat ook in de radio het geval was, waar men jarenlang teerde op toneelteksten, die nooit geschreven worden met het oog op de mogelijkheden van de radio, ook de ontwikkeling van een t.v. met „eigen gezicht" lange tijd ongunstig beinvloeden.

Albert Ternaaste.

RADIO-PROGRAMMA VOOR SEPT. 1956

Dinsdag	4 Sept.:	Voordracht Volksuniversiteit Aruba Vrolijke klanken
Donderdag	6 Sept.:	Klassiek Concert Beethoven: 5de Pianoconcert Jos. Haydn: Trompetconcert
Dinsdag	11 Sept.:	Voordracht Volksuniversiteit Aruba Licht Klassieke Muziek
Donderdag	13 Sept.:	Klassiek Concert Rimsky Korsakoff: Sheherazade Tsjaikowsky: Pianomuziek
Dinsdag	18 Sept.:	Voordracht Volksuniversiteit Aruba Puccini: Madame Butterfly. Eerste Deel
Donderdag	20 Sept.:	G. Verdi: Requiemmis.
Dinsdag	25 Sept.:	Voordracht Volksuniversiteit Aruba Puccini: Madame Butterfly. Tweede Deel
Donderdag	27 Sept.:	G. Verdi: Requiemmis. Slot. Arnold Schonberg: Verklarte Nacht
Dinsdag	2 Oct.:	Voordracht Volksuniversiteit Aruba Operettemuziek

Over Radio Kelkboom telkens van 9 tot 10 uur.

Negerkunst van nu

Het moet nu reeds bijna twintig jaar geleden zijn, in 1939 geloof ik, dat ik in een zaal aan de Meyr in Antwerpen voor het eerst de nieuwe schilderkunst zag der Congonegers, en het verbaast me nog steeds, dat deze schilderkunst zo veel méer tijd nodig gehad heeft om in Europa bekend te worden dan de negerplastieken, ja, dat de tentoonstelling die op het ogenblik in Hamburg wordt gehouden, van in Afrika door Rolf Italiaander verzamelde aquarellen, schilderijen en etsen, hier bepaald als een opzienbarende ontdekking werd ontvangen. Rolf Italiaander vestigde er bij de opening der tentoonstelling de aandacht op, dat reeds de grote Afrikakenner Frobenius bevestigde, dat eens een grote negerkunst bestaan heeft, die echter met de komst der blanken en hun kolonisatie verstard is en uitgestorven. Het zelfde was het geval in bijna alle Aziatische landen. Daartegenover is het dan merkwaardig en verheugend, hoe bijna overal het tijdperk der nationale vrijheidsbewegingen ook een periode van weder oplevende nationale kunst is.

Deze kunst is echter niet volkomen autonoom, maar heeft voor haar ontstaan een stimulans van buiten nodig. De reiziger uit Europa zal vaak teleurgesteld zijn over een al te slaafse navolging van Westerse kunstvormen, of zelfs van wat wij slechts tot de randgebieden der kunst rekenen, zoals de film, of de reclamekunst, die eerder tot deze landen doordringen dan de betere kunst van Europa. Hij moge zich er dan mee troosten dat ook een zo hoog artistiek ontwikkeld land als Japan korte tijd deze weg gegaan is, tot het meer en meer zijn eigen aard en origineel scheppingsvermogen in de kunst terugvond. Desondanks vond Italiaander in Afrika drie centra waarvan men zeggen kan dat daar dan toch, hoewel zij hun ontstaan aan buitenlanders danken, het nationale en originele veel sterker en treffender is dan de aan Europa ontleende elementen. Deze centra bevonden zich in Elisabethville, Brazzaville en Ungada.

Een jonge Belgische officier en Zondagsschilder nam daar in de Katanga provincie van Belgisch Congo het initiatief om, samen met een groep jonge negers, een schilderswerkplaats te stichten. Ik zeg opzettelijk: „een werkplaats" en niet een „school", want het enige wat hij hun „leerde" was het materiaal, en ook dán nog had hij er niets tegen, wanneer een enkele leerling liever zijn vingers dan zijn penselen in de verfpot doopte. Het werk van deze De Fosés werd na zijn dood door een zekere Monnens voortgezet, terwijl Pierre Lods in Brazzaville een soortgelijk initiatief nam. Deze groepen werken nog altijd op dezelfde principiële basis, met geen andere conditie, dan dat de deelnemers talent moeten hebben en bereid moeten zijn om in de ochtenduren, voorzover zij nog analfabeet zijn, een lagere school te bezoeken.

Behalve dit soort werk vindt men in verschillende delen van Centraal Afrika, in Uganda, Rhodesia en Nyassaland een sterk door de missie beïnvloede negerkunst, die destijds in Antwerpen de hoofdschotel der tentoonstelling vormde, doch hier in Hamburg slechts door enkele schilderijen is vertegenwoordigd. Hier is de invloed van de tekenmeester veel duidelijker merkbaar, hoewel zij door haar kleur en een zeker extatisch geloof toch niet zonder belang is. De grote verrassing vormen echter de in prachtig kleuren geschilderde, en op enige afstand vaak sterk aan Klee of Miro herinnerende aquarellen uit de werkplaatsen van Frans- en Belgisch Congo. Het hoeft natuurlijk geen verbazing te wekken dat vele dezer schilderstukken een sterk décoratieve inslag hebben, en als het ware uit de enige nog onder de inheemse massa levende kunst: de textielkunst, gegroeid zijn. Dit plezier aan het décoratieve gaat zo ver, dat ook afgebeelde dieren geheel met een bont patroon van allerlei figuurtjes bedekt worden. „Maar," vroeg Italiaander een van zijn kunstenaars: „Waar vind je nu zulke versierde olifanten?" „Overal" antwoordde de negerkunstenaar zelfverzekerd. „Ik heb er anders nog nooit zo een gezien," zei Italiaander. „Dat komt, omdat je niet uit je ogen kijkt," zei de neger!

Een ander element, dat men voortdurend aanwezig voelt, is het magische, al slaat dat hier merkwaardig genoeg soms in zijn tegendeel om, want deze gemoderniseerde negers uit de stad wagen het reeds over hun voorvaderen in het oerwoud te spotten, en een der gekste platen is zeker wel die van een mensenjacht, waarbij de gevangenen meteen in de kookpot belanden. Hier, en in een hele reeks andere satirische platen, vinden we een element dat in de nieuwe kunst van andere jonge volken maar al te vaak ontbreekt: humor, zelfbespotting, maar vooral de schatering van een lach, die ook voortdurend aanwezig is in de kermisvrolijkheid der kleuren. Van tragische wereldwalging, ondergangstemming en atoomangst valt in deze kunst nog niets te merken. Het individuele karakter van iedere kunstenaar is vrij makkelijk te herkennen, al zien zij er nog niet het minste bezwaar in zichzelf te herhalen of bepaalde ideeën en détails van anderen over te nemen. De door hen

getekende mensen echter hebben nog geen individuele vormen of gezichten, maar zijn poppetjes als op de primitieve rotstekeningen, waarbij de mens tot een symbool van wat hij doét is geworden. Geen tekeningetjes dus van Jan, Piet of Klass, maar eerder symbolen van de jager, de danser, de vechter.

Italiaander kwam op het idee, deze negerkunstenaars koperplaten en etsstift in de hand te geven, en zo ontstond een uiterst merkwaardige serie etsen. Juist in dit ongekleurde werk ziet men het beste welke enorme suggestie deze negerkunstenaars in zo'n enkel raak neergezet en haast abstract lijntje weten te leggen. Deze tentoonstelling is niet slechts een verheugend teken, hoeveel vitaliteit en artisticiteit nog onontgonnen ligt bij volkeren, die pas thans in het licht der wereldgeschiedenis treden, maar wijst misschien ook een weg, hoe het mooglijk is, dat Westerse en inheemse kunst elkaar bevruchten in plaats van bederven. De gediplomeerde „tekenleraars" aan Indonesische scholen hebben met hun pedante theorieën en hun keurig lijntjestrekken en sehaduwenarceren hele generaties van leerlingen radicaal bedorven. Academies als die in Bandoeng en Djocja zijn reeds beter, maar men moet een SMA-eindexamen hebben om er toegelaten te worden, en juist deze rationele schoolkennis zal maar al te vaak remmend op de irrationele fantasie van de kunstenaar werken. Jonge intellectuelen, die in P a r ij s door de Westerse kunst gegrepen worden, zullen vaak prachtig werk leveren, maar zijn reeds te zeer verwesterd om door hun eenvoudiger landgenoten begrepen te worden, of het diepste wezen der eigen wereld nog uitbeelden te kunnen.

De verkwikkende frisheid van deze Congo-tekeningen is ongetwijfeld te danken aan het feit dat men gewone volksjongens in hun eigen omgeving spontaan hun gang liet gaan, dat men hun geen theorieën of technieken opdrong, maar dat men hun enthousiasme wekte voor deze (meestal nog als bijvak beoefende) kunst, en een afzetmarkt probeerde te vinden voor hun producten. En dat kon ook alweer alleen sla, gen, doordat een paar enthousiaste Westerse kunstenaars er pleizier in hadden, niet als leraar, zendeling of ambtenaar, maar op voet van gelijkheid en als kameraden met deze jonge negers samen te werken.

Jef Last

Nieuws VAN DE ARUBAANSE MUZIEKSCHOOL

Toen ondergetekende 28 juni met de Oranjestad op Aruba aankwam, had hij nog maar een schematiseh overzicht van het werk dat de muziekschool deed. Dank zij vele inlichtingen van de Sticusa te Amsterdam en vooral ook dank zij de bereidheid van verschillende leerkrachten om mijn brieven om inlichtingen omtrent hun werk aan de school, te beantwoorden, had ik al een aardig overzicht van het geen er omging. Maar na een verblijf van twee maanden op Aruba is het mij pas mogelijk om het werk en vooral ook de mogelijkheden van de Arubaanse Muziekschool te overzien. Die mogelijkheden zijn groot. Maar het is soms zeer moeilijk, zo niet onmogelijk, om altijd op het punt waar bieraan beboefte is, de geschikte leraar of lerares beschikbaar te hebben. Zo is het zeer gewenst dat er in de kleinere dorpjes waar de kinderen geen goede besteding voor hun vrije tijd hebben, veel gezongen en gespeeld wordt in klasverband. Piano onderricht zou hier zeer weinig uitrichten, daar bet weinig zin beeft de kinderen les te geven op een instrument, dat in het huisgezin niet aanwezig is. Maar juist de vorming en leiding van zangklasjes en blokfluitgroepen vraagt zeer veel tijd en energie. Toch zijn wij er in geslaagd op Noord en Santa Cruz de nodige contacten te leggen, zodat we hier in september met de bovengenoemde groepen hopen te beginnen.

Tijdens het tijdvak dit de school het zonder directeur moest stellen, werden de zaken op uitstekende wijze waargenomen door de heer N. Treytel. Mevr. van Alphen, en de heren Peijster, Vermeulen, Vervuurt verzorgden het piano-onderwijs. De heer Cohen gaf vioolles, de heer Janssen ontfermde zich over de blokfluit en de heren Bongers en Van Nimvegen leidden de kinderkoren. Wegens tijdgebrek zagen mevr. van Alphen, en de heren Vermeulen en Vervuurt zich helaas genoodzaakt om het lesgeven voorlopig te staken. Hun leerlingen konden gelukkig door onderget. worden overgenomen. Mvr. Sanders, vroeger al reeds aan de school verbonden, is gelukkig weer in de gelegenheid om pianoles te gaan geven.

Zo hopen we dus de Muzieksehool weer een belangrijke plaats te geven in de Arubaanse samenleving. Schroomt dus niet Uw kinderen op te geven bij één van de leerkrachten, of bij onderget. Victor Hugostraat 5, telf. 1047. De aanvangstijden van de kinderzangklassen die in Oranjestad opgericht zijn, worden nog nader bekend gemaakt.

Cultura voor de Jeugd

Tussen Fort St James en Fort Norman.

(vervolg)

(Tim O'Hara wordt per *vliegtuig naar Fort Norman gebracht, waar hij een blindedarmoperatie moet ondergaan. Onderweg raakt* plotseling *een olieleiding lek, en moet de motor afgezet worden.)*

Vallet heeft de zijruit een klein stuk open gedraaid, de ijzige wind dringt de cabine binnen, de olie spuit op zijn gezicht vlak voor de opening. Hij moet omlaag. God zegene de sprong. Het kleine vliegtuig boven deze besneeuwde wereld scheert omlaag. Vallet keert in zweefvlucht tegen de wind in, even ziet hij nog dat hij dicht bij de Mackenzierivier zit. Hij houdt op de rivier aan: de beste kans voor een zo gelijkmatig mogelijk sneeuwvlak. Het vliegtuig bokt even. Het glijdt weg en als het bijna tot stilstand is gekomen, raakt de linkervleugel een kleine sneeuwheuvel. De machine maakt een scherpe bocht en valt schuin met een lichte slag meer.

In de stilte klinkt alleen het snikken van het kind. Vallet buigt zich voorover en verbergt zijn hoofd in de handen. Martinot die bij de laatste s c h o k voorover gestort is tegen het instrumentenbord, raakt even verdoofd. Als hij de ogen weer opent, is zijn eerste gevoel een stekende hoofdpijn. Maar dan keert hij zich met een ruk om, naar zijn gezel en naar het kind.

- Stil maar Tim, stil maar, huil asjeblieft niet lieve jongen! zegt hij. En tot Vallet - zacht: - Is reparatie mogelijk?

Vallet antwoordt niet. Hij staart nog voor zich uit en schudt ontkennend het hoofd.

Het gevoel dat Vallet moet beheersen is teleurstelling: hij, de „lucky Val", heeft zijn opdracht, waar zoveel van afhing, niet kunnen uitvoeren. Als alle vliegers is hij wat bijgelovig, en hij wéét, dat het voortaan met zijn geluk afgelopen is, wanneer . . . hij hier tenminste nog ooit uitraakt. Die laatste gedachte doet hem ineens zijn bezinning terug krijgen. Hij, die anders zo weinig zegt, neemt nu het woord: We moeten de dingen rus tig onder de ogen zien, dok! We komen hier niet meer weg op eigen kracht. We zitten nog iets meer dan twee-honderd kilometer van Fort Norman af. Over een uur zvlen ze zich daar ongerust beginnen te maken. Als ze met de sleden en de honden onderweg gaan zullen ze zeker acht en veertig uur nodig hebben om ons te bereiken. Ik neem het gunstigste geval, dat ze ons snel in de gaten krijgen. En die mogelijkheid is er, want ze zullen waarschijnlijk de rivier houden, omdat dat ook onze route is . . . maar dit alles is later van belang. Kan Tim het nog een paar dagen vol houden?

De laatste woorden zegt hij heel zacht.

Dokter Martinot schudt het hoofd.

- We hebben met Tim geen uur meer te verliezen . . buikvliesontsteking dreigt.

Dokter Martinot strijkt met zijn hand over de krullen van de jongen, die in koorts begint te ijlen. Dan zegt hij langzaam: - Ik zal hem hier opereren!

Vallet ziet hem van terzijde aan. Hij is eigenlijk blij, dat er tenminste iets te doen zal zijn. Alles is beter dan dit besluiteloos zitten. De mannen beginnen zwijgend te werken aan hun vrijwel hopeloze onderneming. In de kleine cabine, waar het nu bitter koud is geworden, kruipen ze langs elkaar heen, en schuiven de baar, waarop de jongen ligt, zo ver mogelijk naar één kant. Vallet heeft een looplamp verbonden aan de accu. Martinot spreekt eerst met Tim:

- Hoor eens Tim, ik ga nu zorgen, dat je fijn kunt slapen. De jong n kijkt hem met van koorts stralende ogen aan. Hij hoort het niet. Martinot maakt zijn koffer open, legt de instrumenten eruit, hij mompelt korte mededelingen tegen Vallet, die hem helpen moet Zacht voor zich heen fluistert Martinot een kort gebed. Het was lang geleden, dat hij dit gedaan had, maar in deze uiterste nood voelt hij een grenzeloze behoefte aan hulp, aan steun. Dan concentreert hij zich geheel op het werk voor hem. Alle omstandigheden vallen voor hem weg, hij voelt zich zo kalm als stond hij in de kleine operatiezaal van zijn hospitaal. De injectie heeft Tim geheel verdoofd. De mannen leggen hun jassen gedeeltelijk over de jongen heen om hem te beschutten, en de inspanning doet hen de kou vergeten. Zwijgend heeft Martinot zijn instrumenten gezuiverd boven een spiritusvlam en zwijgend beziet hij mes en schaar en pincetten. Met een enkele wenk duidt hij Vallet aan, wat hij te doen heeft. Vallet moet de tanden op elkaar zetten, om zich niet mee te laten slepen door gedachten, die de waanzin van deze ogenblikken ontleden. Hij moet niet naar henzelf kijken, zoals ze hier geknield liggen voor de baar. Het is zinloos, denkt hij even, maar de kalmte van Martinot overwint alles. Het duurt verschrikkelijk lang. Hij hoort de dokter fluisteren: Allerhoogste

tijd ... staat op doorbreken ... - Eindelijk is alles voorbij. Martinot werpt proppen watten en stukken verband achter in de cabine. Hij zuivert zijn instrumenten even zorgvuldig, alsof hij ze het volgend half uur weer gebruiken moet. Tim is voorzichtig toegedekt. Martinot voelt de pols.

- Wat denk je er van, fluistert Vallet.

Martinot haalt even de schouders op.

- Doe het licht uit, misschien hebben we het later meer nodig.

Nu eerst valt de spanning van hem af. Hij zit in elkaar gedoken tegen de baar aan. Het grote wachten begint. Op het fort moeten ze nu al ongerust zijn; even ziet hij in gedachten Rains opgewonden telefoneren met Fort St. James en de wanhoop op het gezicht van O'Hara. Hij hoort de honden blaffen. Vallet reikt hem een kleine fles met cognac. Hij drinkt en rilt even. Hij denkt aan Tim, aan dat kleine jongenslichaam en evenals Vallet verbergt hij zijn hoofd in de handen ... Uur na uur zitten de mannen in de stilte, dan begint de sneeuw zacht te ruiselen aan de kleine vensters. Het heeft geen zin de eerste vier en twintig uur iets te doen. De koude doet de mannen verstijven, ze zoeken samen dekking onder een enkele deken. Dan begint Vallet te praten voor zich zelf uit; en in zijn woorden vertelt hij de oorzaak van zijn geslotenheid; maar het is niet zeker of Martinot hem hoort; hij doet niets dan luisteren naar blaffende honden, dat geluid hangt hem in de oren, maar in werkelijkheid zijn er slechts de sneeuw en de eentonige stem van Vallet.

(Slot volgt)

PRIJSRAADSEL

Dit jaar is het 97 jaar geleden dat men begon met deze waterweg, die twee zeeën verbindt. Na tien jaar werd het werk voltooid. Het water was eigendom van de aandeelhouders, wat al spoedig aanleiding gaf tot moeilijkheden met het land waar de waterweg doorheen loopt. In Constantinopel werd in 1888 een verdrag getekend, wat inhield, dat het kanaal ten allen tijde voor alle schepen open zou zijn. In 1956 echter werd het door de minister-president van het land genationaliseerd, wat in heel de wereld grote opschudding verwekte.

Hoe heet dit water, en hoe heet het staatshoofd?

Oplossingen voor 20 September aan P.O. Box 216, San Nicolas.

Onder de goede oplossers worden drie boeken verloot.

ONZE MUZIEKALE PRIJSVRAAG

Na een pauze van enkele maanden zijn we dan eindelijk weer bij jullie terug met onze prijsvraag. Voor we echter de nieuwe serie vragen neerschrijven, komt hier eerst de naam van de winnaar van de Mei-prijsvraag. De beste oplossing was van Frank R. N. Finck, wonende te Santa Cruz 314. Deze jongeman krijgt zijn boek over een musicus toegezonden.

En laten we nu eens zien, wat jullie van de volgende vragen terecht brengen.

1) Was Charles Gounod, de componist van de opera Faust een Belg, een Fransman of een Duitser?
2) Hoeveel snaren zitten er op een mandoline ?
3) Welke beroemde componist werd reeds vrij jong doof en schreef toen nog 9 symphonieën ?
4) Wie heeft de Jupitersymphonie gecomponeerd ?
5) Noem twee componisten die veel liederen gecomponeerd hebben ?
6) In de Franse geschiedenis is een meisje heel beroemd geworden. De Franse componist Arthur Honegger heeft op woorden van een Franse schrijver een oratorium gemaakt, dat het leven van dit meisje muzikaal uitbeeldt. Hoe heette dit meisje ?
7) Van wie is de beroemde operette "De Zigeunerbaron" ?
8) Hoe oud was Mozart toen hij stierf ?
9) Welke beroemde dirigent heeft tientallen jaren in New York het radio-orkest geleid en heeft nog niet zo lang geleden de dirigeerstok neergelegd ?
10) Noem eens drie opera's van Verdi ?

Stuur je oplossing, eventueel onvolledig, naar het redactieadres, Venezuelastraat 23, Oranjestad. Doe dit vóór 1 October. Veel succes.

Aken

Reinier is met zijn stramme leden
Naar Akens baden toegereden;
Daar heeft hij geld en zaâl en peerd
In alle vrolijkheid verteerd.

Ziet wat de wateren vermogen,
Hij is te paard naar 't bad getogen,
En op zijn voeten weergekeerd.

C. HUYGENS (1596-1687)

Muziek kennen doet muziek genieten

(I)

In de stukjes die ik regelmatig over dit onderwerp wil gaan schrijven, wil ik een poging doen om de poort tot de muziek, die voor velen stevig gesloten is, voor U op één kiertje te zetten. „Maar ik ben toch onmuzikaal", zult U dadelijk tegenwerpen, „voor mij is al dat praten over muziek toch maar boter aan de galg gesmeerd!" Maar als er een vrolijke mars gespeeld wordt, zit U met Uw voet genoegelijk de maat te tikken en als U s' avonds onder de douche staat galmt U misschien het ene liedje na het andere! En dan geheel onmuzikaal? Een volkomen onmuzikaal, of beter gezegd a-muzikaal mens heeft totaal geen gevoel voor ritme en kan de ene toon niet van de andere onderscheiden. U hebt ze misschien wel eens ontmoet. Op dansles staan ze voortdurend op de tenen van de partner omdat zij een drietels-maat niet van één met vier tellen kunnen onderscheiden. En wordt er door een grote groep mensen gezongen (bijv. in de kerk), dan horen we wel eens iemand ontroerende pogingen doen om een lied op één en dezelfde toonhoogte mee te zingen. Maar U, die Uzelf straks onmuzikaal noemde, zult nu verontwaardigd zeggen: „Wat denk je wel, zó erg is het niet met mij gesteld!" Dat is maar goed ook, want werkelijk onmuzikale mensen komen gelukkig heel zelden voor, zoiets als één op de honderd. Nee, dat U Uzelf onmuzikaal noemt, komt omdat de muziek en alles wat daarmee in verband staat, voor U een gesloten boek is. Verwardt U muzikaal zijn ook vooral niet met een muziekinstrument kunnen bespelen! Vaak hoor ik de verzuchting: „Nee nee, met mij is dat niks. Als kind heb ik zes (!) jaar pianoles gehad, maar toen ik aan mijn moeder moest zeggen wat ik het liefste voor mijn dertiende verjaardag wilde hebben, zei ik: „Van pianoles af!" En dan verzucht ik vaak van mijn kant: „O, die pianojuffrouwen en meneren met hun muffe, dikke boeken, vol „technische oefeningen", met hun misprijzende gezicht en hun tik-op-de-vingers-latje! „Deze mensen hebben met hun dorre systeem vaak veel schade aan de spontane muziekbeoefening toegebracht. De schuld van de volkomen onwetendheid op muziekgebied van deze generatie, ligt voor een groot deel bij het onderwijs. Want als wij inderdaad van het standpunt uitgaan dat maar heel weinig mensen geheel onontvankelijk zijn voor muziek is er weinig tegen in te brengen om muziek als leervak op de lagere school te onderwijzen. Er

worden warempel wel eens dingen ingestampt, die later minder te pas komen, dan wat algemene kennis van muziek en het leven van sommige grote componisten. Maar gelukkig gaat de toestand, dat de muziekbeoefening op de school alleen van de artistieke aspirante van de onderwijzer afhangt, steeds meer tot het verleden behoren.

En nu spijkers met koppen. Wat is muziek? Heel simpel gezien een combinatie van ritme en toon.

„In de beginne was het ritme". Het allereenvoudigste gebruik van tonen werd dus voorafgegaan door de ontdekking van en het spelen met een bepaald ritme. Om dit beter te kunnen begrijpen, gaan we eens een kijkje nemen bij de meest primitieve volksstammen die er op aarde nog te vinden zijn. De wetenschap heeft namenlijk vastgesteld dat er nu nog volkstammen leven waar bij de muziek nog in een beginstadium verkeert. Zoals er dus nu nog mensen in het stenen tijdperk leven, mensen die het bestaan van metalen niet kennen, zo staat ook vast dat er nog volkstammen leven, die het gebruik van een toonsysteem niet kennen.

Deze primitieve mens leeft, als zijn voorouders duizenden jaren terug, temidden van een groot, machtig orkest, dat oerwoud heet. Het brullen der dieren, gezang uit duizenden vogelkelen, het ruisen van de wind in de bomen, dit alles vormt één machtige symfonie van klanken. Geen wonder dat de primitieve mens er toe gekomen is ook zijn aandeel te leveren in dit grote orkest. Zijn bescheiden krachten is hij gaan gebruiken om geluiden voort te brengen. Nog geen muziek, maar geruis. Alle instrumenten die geen bepaalde toon voortbrengen, maar alleen maar „lawaai", (dat, zoals we later zullen zien, ook uit tonen bestaat), noemen we geruisinstrumenten. In het orkest kennen we deze als bijv. de triangel, bekkens, kleine trommel, tombourijn, enz. Met welk doel deze mens in de oerstaat de geluiden gaat voortbrengen, en welke middelen hij hierbij gebruikt, zullen we een volgende keer zien.

Rien Hasselaar.

Attentie.

Het nieuwe Redactie- adres is:

Eagle Colony 12

Oranjestad

Telefoon 8 - 58

Fotografie als kunst

Een halve eeuw geleden gold de vraag, of met behulp van een fotografietoestel een kunstwerk geschapen zou kunnen worden, voor de meerderheid der mensen al hij voorbaat beantwoord: beantwoord dan, in negatieve zin. Een foto, hoe mooi en treffend ook, was geen kunst, heette het, kon geen kunstvoorwerp zijn, want de maker ervan was geheel afhankelijk van zijn toestel, dat machinaal opnam wat voor de lens kwam.

Dit, deze mening, is thans voor velen een overwonnen standpunt. Met een fototoestel kan wel degelijk kunstwaarde geschapen worden, zo is de vrij algemeen geworden opvatting, mits het door een kunstenaar wordt gehanteerd. Maar toch blijkt de kwestie zelfs onder competente beoordelaars niet uitgemaakt te zijn: In „Het Parool" verscheen een paar weken geleden een polemiekje tussen de heren Max Nord, lid van de redactie van dat blad, en Dr. Prange, kunstcriticus, waarin de eerste de stelling poneerde dat met behulp van een fototoestel wel degelijk kunst geschapen kan worden, terwijl de ander dit ontkent. Beide heren zijn kunstzinnig geschoold. Beiden geven blijk, over het vraagstuk ernstig te hebben nagedacht, beiden zijn ze competente beoordelaars. Het probleem is dus nog steeds aan de orde.

Het vraagstuk moest vanzelf onder de aandacht vallen toen omstreeks de eeuwwisseling de snel verbeterde fototechniek in staat stelde verrassende resultaten te bereiken, en tijdschriften als „The Studio" en „Deutsche Kunst und Dekoration" wedstrijden uitschreven en prijzen uitloofden voor de vervaardigers van de beste kunst-fotografieën, die dan werden gereproduceerd. Toen heerste in de kringen van kunstenaars verontwaardiging over de „heiligschennis" gepleegd aan de kunst, die niet „machinaal" geschapen zou kunnen worden. De invloed van de opvattingen van John Ruskin en William Morris werkte na: een machinaal vervaardigd voorwerp kon, meende men, geen kunstwaarde bezitten. En daar was de kous mee af. Kunst is handwerk, heette het, slechts wat „uit de hand gemaakt" is, kan kunstwaarde bezitten. En de in rijkdom en weelde badende dame uit de grote wereld kocht liever voor grof geld een kanten kraag die door een afgebeulde Vlaamse in het zweet haars aanschijns op het kantkussen gemaakt was, dan voor een veel geringer bedrag een volmaakt gelijk product van een machine. Daar was, meende men, „geen kunst aan", dat kon wel iedereen maken die geleerd had, de machine te bedienen.

Zo werd getwist over een vraagstuk, dat allereerst tot het domein der kunstfilosofie behoort, en dat zich niet op het eerste gezicht laat oplossen. Want men komt er niet uit als niet omschreven wordt wat kunst in wezen is en wie als kunstenaar moet worden beschouwd.

In zijn Laokoön schreef Lessing, dat Rapaël het grootste schildersgenie van alle tijden zou zijn geweest ook als hij zonder armen geboren ware en dus geen penseel had kunnen hanteren. Volgens hem kon iemand een geniaal artiest zijn zonder zich aan het scheppen van een kunstwerk te zetten. Kunstenaar is hij die de gave bezit, geniaal te kunnen aanschouwen.

Want de geboren kunstenaar ziet een voorwerp anders dan de gemiddelde doorsneemens. Hij ziet in een boom, om een eenvoudig voorbeeld te noemen, niet alleen de stam, de takken, de bladeren, maar hij ziet ook, intuitief, hoe die delen samenwerken om de boom te vormen. En de boom is voor hem de verwezelijking van de idee „boom", een levend begrip, dat boven het concrete voorwerp uitwijst. De grondbezitter noteert de geldwaarde van zijn bezit, maar de kunstenaar ziet hoe de afzonderlijke elementen samenwerken om een landschap te vormen, hij ziet een idee in de gezamenlijke voorwerpen van zijn aanschouwing, en als hij schilder is, geeft hij dat weer. De eenheid, de samenwerking van de uiteenlopende elementen intuitief te zien is de kunstenaarsgave. Men kan dus kunstenaar zijn zonder te scheppen, maar niet zonder de geniale aanschouwing. Dit is de zin van het woord van Lessing.

De genialiteit der aanschouwing komt in de schepping tot uiting. Dan leeft het kunstwerk, zoals de kunstenaar het object van zijn aanschouwing zag leven. Wat hem bij de aanschouwing trof zal congeniale geesten moeten treffen. Zelfs sterker treffen dan de aanschouwing de kunstenaar trof. Zo wordt dus ruimte gelaten aan de fantasie. De kunstenaar zal de delen van het object van zijn aanschouwing zo laten samenwerken dat de idee krachtig spreekt. Geringe wijzigingen in de onderlinge verhoudingen, in de plaats der delen ten opzichte van elkaar, kleine kleurverschillen zullen vaak van grote betekenis zijn.

Een schilderij, waarvan de samenstellende delen precies zo gegroepeerd zijn en precies zo samenwerken als die van het aanschouwingsvoorwerp behoeft artistieke waarde niet te missen, maar dreigt vaak de indruk te maken van een „prentje. Want de eerste voorwaarde is, dat artistiek aanschouwen een Idee doet ontdekken. De schilder zal er naar trachten, die Idee met grote intensiteit te doen spreken; en daarvoor moet hij een beroep doen op zijn fantasie. Technische vaardigheid is niet onontbeerlijk; de technische vaardigheid van Vincent van Gogh was niet groot, maar zijn stukken zijn van adembenemende pracht-, doordat hij geniaal kon zien.

Het komt er dus niet in het minst op aan, hoe de kunstenaar bereikt, dat een Idee uit zijn schepping spreekt. Of hij met een penseel of met een ragebol schildert doet niet ter zake, als het werk maar getuigenis aflegt van de genialiteit der aanschouwing.

Daarom kan het toestel voor de kunstzinnig begaafde fotograaf dezelfde waarde hebben als het penseel voor de schilder. Beide zijn middel tot het doel: een product af te leveren waaruit de Idee spreekt die de kunstenaar vervult. Het zijn gereedschappen, die geen andere betekenis dan die van gereedschappen hebben. In zoverre zijn het penseel en het fototoestel dan ook gelijkwaardig; en als er al verschil tussen beider betekenissen bestaat, dan is het hoogstens een gradueel verschil .

Dat een zodanig gradueel verschil inderdaad bestaat, kan geredelijk toegegeven worden. Inderdaad laat het penseel de schilder meer gelegenheid,

zijn fantasie te laten werken, dan het toestel de fotograaf. Maar dit sluit in geen geval de mogelijkheid uit, dat een fotograaf die in staat is tot geniaal aanschouwen, een kunstwerk schept.

De schilder die een landschap op het doek brengt, is volkomen vrij, wijziging te brengen in de onderlinge groepering der delen, in de tinten enz. De uiting van wat fantasie hem ingeeft, komt eerst na de aanschouwing. Voor de fotograaf geldt dit niet. Zijn toestel levert een blote reproductie van hetgeen voor opname bestemd wordt. Voor werking van de fantasie is het dan te laat. Maar niets belet hem, deze vooraf te laten gaan. We weten allen, hoe hij door het kiezen van de plaats van opname, de belichting, voor het brengen van wijzigingen in de onderlinge groepering der delen van het aanschouwde object nog vóór hij de opname doet, tracht te bereiken dat de Idee die hij in het voorwerp ziet, tot uitdrukking komt. En dit is het beslissende criterium. Als het de kunstzinnig begaafde fotograaf gelukt, ondanks de technische beperkingen die zijn toestel hem stelt, een product te leveren waaruit de Idee spreekt die uit het object tot hem sprak, dan heeft hij een kunstwerk geschapen.

Dit probleem is per saldo een onderdeel van het vraagstuk dat sedert het optreden van Ruskin en Morris lange tijd velen bezig gehouden heeft: of de moderne techniek niet dodend is voor de kunstwaarde van machinaal geproduceerde voorwerpen. De machinale productie heeft andere vormen en lijnen geboren doen worden, maar schiep tegelijk een sentiment dat de zin tot levensvermooiing in die lijnen en vormen bevrediging doet vinden. Artistiek scheppen is niet afhankelijk van de middelen waarmee gewerkt wordt, doch van de visie van de schepper.

D. M. G. Koch.

LONDENSE BRIEF

THEATERS TE KUST EN TE KEUR.

Als we logees uit Holland over hebben wacht ik altijd al op de vraag : „Kunnen we vanavond niet ergens heen?" Ergens is dan in negen van de tien gevallen een schouwburg. Je kunt tegenwoordig geen krant opendoen of je vindt er uitgebreide besprekingen in over het Londense theaterleven. De Engelse hoofdstad heeft zich ontwikkeld tot een Mecca voor liefhebbers van alle soorten dramatische kunst. Waarschijnlijk hebben mijn logees het tijdschriftje „What's on in London" al op de boot of in het vliegtuig bestudeerd. Ze weten precies welke stukken er gegeven worden en waar, en we genieten al allemaal samen bij het doorkijken van de agenda. Het wordt een moeilijk keuze want er spelen elke avond veertig schouwburgen in Londen, de kleine buurt - theatertjes niet meegerekend. Wie van Shakespeare houdt kijkt eerst wat er in de Old Vic gegeven wordt, de ballettomanen bestuderen het speelplan van Covent Garden of het Sadlers Wells Theatre, maar als ze pech hebben vissen ze achter het net, omdat die twee theaters de ene helft van het jaar aan de dans en de andere helft aan de opera gewijd zijn.

Na het ontbijt maken mijn logees aan tafel zittend een hele reis door Theatre Land. Zo noemen we hier de buurt waarin volgens de Londense traditie van de concentratie van bepaalde beroepen en bedrijven in dicht bijelkaar gelegen straten, de schouwburgen zijn gelegen. Strand, Drury Lane, Shaftesbury Avenue, Saint Martin's Lane, Charing Cross Road. Als U die bent doorgelopen heeft U wel ongeveer alle Londense schouwburgen tenminste van buiten - gezien met uitzondering van de verder gelegen reusachtige arena's waarin revues, ijsshows of circussen het vermaak dienen. Die tempels van de lichte muze bieden plaats voor rondom de 8000 mensen per voorstelling.

Het lijkt allemaal erg veel en groot maar vergeet niet dat we hier in een stad van tegen de negen miljoen mensen wonen en dat er het hele jaar door tienduizenden bezoekers zijn die allemaal 's-avond graag „ergens heen" willen. Daarom moet het U niet verwonderen dat de problemen pas beginnen als we na lang uitzoeken, nog eens selecteren en dan weer over iets anders in verrukking raken, eindelijk een lijstje van zes stukken hebben opgemaakt in volgorde van voorkeur. „Ik heb toch de tijd aan mezelf", zegt mijn logé, „Ik ga wel even kaartjes halen".

Ja zo eenvoudig is dat hier niet. In Londen kun je maanden tevoren al plaatsen voor toneelvoorstellingen (en voor concerten) bespreken en aangezien er heel wat succesvolle stukken zijn die jarenlang

IN HOUD

avond aan avond voor uitverkochte zalen spelen moet je er vroeg bij zijn als je plaatsen wilt bemachtigen. Zelfs de allerduurste die in West End Theatres een pond of 25 shilling kosten en voor Covent Garden nog meer. De achterste rijen stalles zijn wat minder duur, de eerste rijen Dress Circle, dus de eerste étage boven de stalles zijn weer alleen voor ruime beurzen, de laatste rijen zo tussen de 12/6 of 15 shilling. Om bij voorbeeld voor Kerstmis plaatsen op de eerste rijen van de Upper Circle, twee boog, te bemachtigen (tussen 10 en 15 shilling) moet men eigenlijk al omstreeks Pinksteren plaatsen bestellen. Met Kerstmis als alle Engelse kinderen thuis zijn van hun kostscholen is er in geen enkel theater een plaats onbezet. In het bedrijfsleven noem je dat lang vooruit beslissen „long term policy" en het is maar wat lastig.

Degene die zonder dat allemaal te weten naar Londen komt, op de box office van een theater afstevent, hoort dat alles uitverkocht is, dezelfde ervaring in nog drie andere theaters opdoet en dan uit narigheid een film gaat zien die hij thuis al niet zo bijster mooi heeft gevonden moet wel diep teleurgesteld zijn. En toch had hij waarschijnlijk nog wel een plaats voor de een of andere schouwburg kunnen bemachtigen.

Waar dan? In een Theater Agency. Dat zijn de mensen, die in hun étalage de slogan vertonen „U wilt de beste plaatsen? Wij hebben ze". En dat klopt ook. Er zijn een drietal grote bespreekagenturen die ieder weer dozijnen agenten hebben, overal in de stad. U vindt ze in auto-verhuurgarages, reisbureaux, warenhuizen of boekwinkels en muziek- en gramofoonpaleizen. Die drie bespreekagenten kopen samen het grootste deel van de in de schouwburgen beschikbare plaatsen. Op die manier hebben de directies min of meer garantie voor een behoorlijke recette en minder onkosten op het kaartenverkoop-systeem. Het publiek koopt over het algemeen schouwburgplaatsen bij bespreekagentschappen. U en ik betalen per plaats een six-pence tot twee en een halve shilling meer (naar gelang van de duurte der biljetten) opdat de Theatre Agencies kunnen leven en de theatre directies zich veiliger voelen

Zo zou U het kunnen bekijken maar dat klopt niet helemaal.

Die agencies zijn voor ons, Londenaars een groot gemak.

We wonen vaak veel te ver weg van Theatre Land om plaatsen aan de kassa te kunnen halen. Dat zou veel te veel tijd en teveel reisgeld kosten. Kaartjes van een agency komen ons in de regel zelfs voordeliger uit. Er is altijd wel een bespreekagent in de buurt en je kunt meestal bij je eigen boekhandelaar of sigarettenwinkel terecht.

En als U eens heel bizonder graag een stuk wilt zien waarvoor de plaatsen ook bij alle agencies zijn uitverkocht is er altijd nog kans op een ongereserveerde plaats op de galery. Daarvoor moet men zo vroeg mogelijk in de rij gaan staan of op een krukje dat voor dat doel te huur is, in de rij zitten. Elk theater heeft namelijk een rang waarvoor de plaatsen niet in voorverkoop beschikbaar zijn. U moet misschien op houten wachtkamerbanken zitten. De galery heeft geen pluche maar daar zitten de ware toneel enthousiasten en voor 2 tot 5 shillings genieten zij van voorstellingen waar degenen die beslist op fluweel moeten zitten noch voor geld noch voor goede woorden inkomen.

Rosey E. Pool

Van de Redactie

Wie belangstelling heeft voor de verschillende verschijningsvormen der cultuur, komt in dit nummer zeker aan zijn trekken. Hoewel wij uiteraard geen reclame maken voor welke zaak ook, (dat laten wij aan onze adverteerders over) willen wij gaarne Uw aandacht vragen voor het artikel over Rembrandt en daarbij meteen vermelden, dat bedoeld werk ook bij de boekwinkels op Aruba te verkrijgen is. Het zal U, lezer(es) niet berouwen.

De directeur van de Arubaanse Muziekschool, Rien Hasselaar, heten wij hartelijk welkom als medewerker aan ons maandblad. Hij begint in deze Cultura een serie artikelen onder de titel: Muziek kennen doet muziek genieten. Daarnaast zal hij U middels dit blad op de hoogte houden van het wel en wee der Muziekschool.

Alle medewerkers wordt voorts vriendelijk verzocht goede nota te nemen van het veranderde Redactie-adres. U vindt dit op bladzijde 13, daarbij ook het telefoonnummer.

Ons radio-programma brengt U deze maand weer een aantal aantrekkelijke uitzendingen. Wij staan echter ten allen tijde open voor suggesties van Uw kant. Ook al streven wij naar verantwoorde programma's, dan nog is er altijd de mogelijkheid U betere „waar" te leveren.

Genoegen met Uw Cultura.

S.